

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ЧЕТИРИДЕСЕТ И ПЪРВО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

КОМИСИЯ ПО ЕВРОПЕЙСКИТЕ ВЪПРОСИ
И КОНТРОЛ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ФОНДОВЕ

ДОКЛАД

Относно: **Пакет от мерки на ЕС за заетостта – създаване на работни места, реформиране на трудовия пазар - становище на Комисията по европейските въпроси и контрол на европейските фондове (КЕВКЕФ) по т. 24 от Годишната работна програма на Народното събрание по въпросите на Европейския съюз за 2012 г. в частта „Повече възможности за хората - гъвкав и мобилен пазар на труда, социални въпроси и социално включване“**

На редовното заседание, проведено на 16 май 2012 г., Комисията по европейските въпроси и контрол на европейските фондове (КЕВКЕФ) разгледа **Пакет от мерки на ЕС за заетостта – създаване на работни места, реформиране на трудовия пазар - становище на Комисията по европейските въпроси и контрол на европейските фондове, включено като т. 24 от Годишната работна програма на Народното събрание по въпросите на Европейския съюз за 2012 г. в частта „Повече възможности за хората - гъвкав и мобилен пазар на труда, социални въпроси и социално включване“.**

I. Пакет от мерки на ЕС за заетостта

На 18 април 2012 г. Европейската комисия представя съобщение до Европейския парламент, до Съвета, до Европейския икономически и социален комитет и до Комитета на регионите COM (2012) 173 - **Към възстановяване и създаване на работни места, предлагащо нови мерки, набелязвайки и няколко ключови възможности за възстановяване от кризата и създаване на повече работни места в ЕС.**

В своето Съобщение, ЕК настоява за координация между държавите-членки и в областта на заетостта, създаването на условия за растеж, като взема предвид приложения подход във връзка с новото икономическо управление на ЕС.

Европейският семестър е първата стъпка от този нов подход, с който държавите членки и институциите на ЕС се опитват да засилят фискалната и икономическата координация,

и да разработят съгласувана икономическа политика. Семестърът е и ефективен управленски модел, с който може да се наблюдава и направлява изпълнението на мерките, предприети за реализиране на целите на „Европа 2020“. В допълнение, координацията на икономическите и фискалните политики е засилена от пакета, включващ шест законодателни акта относно икономическото управление, от предложението втори пакет за икономическото управление и от Договора за стабилност, координация и управление в Икономическия и паричен съюз. В тази връзка, по-доброто управление и координация в областта на трудовата заетост в ЕС, е от решаващо значение поради две причини. На първо място, коефициентът на икономическа активност, безработицата и разходите за труд са от значение за макроикономическата стабилност и се вземат предвид в новия регламент за предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси. На второ място, кризата разкрива още по-ясно взаимозависимостта на икономиките и пазарите на труда в ЕС, като подчертава необходимостта **новото икономическо управление да бъде придружено от засилена координация на политиките по заетостта и социалните политики в съответствие с Европейската стратегия по заетостта**, предвидена в Договора.

Европейският съвет от декември 2011 г. подчертава, че засилената икономическа координация трябва да бъде допълнена с **по-добър мониторинг на политиката по заетостта и социалните политики**¹. Този политически ангажимент е потвърден отново по време на пролетния Европейски съвет през 2012 г. когато държавите членки са приканени да изготвят **„национални планове за действие по заетостта“**, включващи мащабни инициативи в тази област.

Като неразделна част от **националните програми за реформи** на държавите-членки, в националните планове за действие по заетостта трябва да се посочват основните очаквани резултати по отношение на насоките в областта на заетостта, предоставени от Европейския съвет, като в тези планове се обръща внимание на начините за преодоляване на структурните слабости на пазара на труда и се търсят възможности за оказване на въздействие върху работните места в краткосрочен и средносрочен план. Плановите следва да включват ясен график за това как ще протече многогодишната програма за реформи през следващите 12 месеца.

По отношение на финансирането, Европейската комисия насърчава **засиленото координиране и интегриране на фондовете, които трябва да бъдат обхванати от договорите за партньорство, в т.ч. ЕСФ и ЕФРР, както и ЕЗФРСР и на ЕФМДР**. Този подход има за цел полезните взаимодействия да се увеличат максимално, включително от гледна точка на заетостта.

Ето защо в Многогодишната финансова рамка за 2014-2020 г. ЕК предлага за всеки вид регион да бъдат отпуснати минимален дял средства от Европейския социален фонд, с общ размер за ЕС най-малко 84 милиарда евро. В допълнение, съставянето на бюджета на ЕС в тясно съответствие със стратегията „Европа 2020“ **през следващия програмен**

¹Заключения на Европейския съвет от 9 декември 2011 г. и заключения на Съвета (Съвет по заетост, социална политика, здравеопазване и потребителски въпроси) от 1 декември 2011 г.

период, трябва да се разглежда като възможност да се увеличи и подобри използването на предоставяните от ЕС финансови средства за подпомагане на полаганите от държавите членки усилия за реформа – позиция, подкрепена нееднократно от българска страна. Това предполага по-тясно взаимодействие и обвързване на приоритетите, залагани в договорите за партньорство и респективно в оперативните програми след 2013 г. по ЕСФ по отношение на политиките по заетостта, като част от икономическото управление на ЕС.

II. Позиция на България

Въпреки, че страната ни не попада сред държавите-членки с най-високи нива на младежка безработица, тя отговаря навременно на препоръките на ЕК, като вече разполага с Национален план за действие по заетостта за 2012 г., приет с решение № 957 на Министерския съвет от 29 декември 2011 г. В допълнение, актуализираните Национална програма за реформи и Конвергентна програма за 2012 г., представени пред КЕВКЕФ на 9 май 2012 г., предвиждат фокус именно върху въпросите касаещи заетостта, като ключов стимул за растежа.

Националната програма за реформи, в съчетание с предвидените мерки в Националния план за действие по заетостта и целевото използване на средствата от Европейския социален фонд чрез ОП „Развитие на човешките ресурси“, са в основата на интегрирания подход при формирането и предприемането на конкретни действия за намаляване нивата на безработица в страната, поставяйки акцент върху младежката заетост.

По отношение на заетостта на младите хора в България, следва да се отбележи, че към месец май 2012 г. делът на незаемите у нас на възраст между 15 и 24 години е 32,8%, съгласно данните на Евростат².

В тази връзка, са предприети действия за оптимизиране на условията на пазара на труда, чрез разработването на Националната инициатива „Работа за младите хора в България“, приета от българското правителство в началото на 2012 г. Тя обединява усилията на отговорните институции и социални партньори за намаляване на безработицата и броя на неактивните лица сред младите хора под 29-годишна възраст.

Що се отнася до финансиране на националните мерки, свързани с осигуряването на заетост, като националната инициатива „Работа за младите хора в България“, ще се търсят средства по линия на бюджетите на отговорните институции чрез бюджетните процедури за съответните години и на програми на ЕС в областта на образованието, младежта и учебната мобилност, както и структурните фондове.

„Работа за младите хора в България“ ще се реализира през периода 2012–2013г., когато се очаква в страната да се ускори излизането от икономическата криза и да се постигне

² <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=teilm021>

напредък при осъществяване на националните цели в Стратегията „Европа 2020“. Разработването на документа е включено в **Националния план за действие по заетостта 2012 г.** и е инструмент не само за неговото изпълнение, но и за изпълнение на Националната програма за реформи 2012 – 2020 г., за съответните години.

В рамките на **Националния план за действие по заетостта за 2012 г.** е осигурено финансиране за обучение и заетост в размер на 73 млн. лв. средства за активна политика от държавния бюджет и около 350 млн. лв. **осигурено финансиране за 2012 г. по ОПРЧР.** Тези средства се ползват от различни групи от заети и безработни лица, сред които са и **заети и безработни младежи, като приоритетна група** в редица програми и схеми по ОПРЧР. Специално по програми, мерки и схеми **само за младежи** в рамките на Националния план за действие по заетостта за 2012 г. е осигурено финансиране за обучение и заетост в размер на около 9.6 млн. лв. от средствата за активна политика от държавния бюджет и около 27 млн. лв. за 2012 г. по ОПРЧР.

С цел **намаляване на различията между търсената и предлаганата работна сила с определени знания и умения,** ще се проучват потребностите на работодателите от работна сила и ще се събере и анализира информация относно секторите, в които има недостиг на квалифицирани лица, но има потенциал за създаване на работни места, като например в здравния сектор, в социалните услуги, сферата на високите технологии и др.³ Ще бъдат анализирани възможностите на съществуващите оперативни програми и по-специално на ОПРЧР, Оперативна програма „Регионално развитие“, Оперативна програма „Конкурентоспособност“, Оперативна програма „Околна среда“ и Оперативна програма „Транспорт“ за **приоритетно осигуряване на заетост на квалифицирани млади хора.**

Паралелно с предприетите от изпълнителната власт мерки в подкрепа на младежката заетост, **Народното събрание** се включва активно, чрез следните три направления:

1. **Парламентарно наблюдение и контрол над изработването и изпълнението на Националната програма за реформи и Националния план за действие по заетостта.** В рамките на КЕВКЕФ се провеждат **изслушвания на изпълнителната власт относно постигнатия напредък в усвояването на средствата от ЕС** като цяло, а в частност се осъществява мониторинг върху усвояване на средствата по ЕСФ, насочени към мерки за подпомагане на заетостта и оптимизиране пазара на труда, с акцент върху младите хора.
2. **Участие в приемането на Закон за младежта,** който въвежда легални дефиниции, свързани с младежта, младежките организации, младежките дейности. Регламентират се и отговорностите и координацията между държавните органи, органите на местното самоуправление и представителите на младите хора, създават се правни основания за финансиране на младежки дейности, чрез национални и европейски програми и проекти.

³ На база резултатите от проектите по ОПРЧР „Разработване и внедряване на информационна система за оценка на компетенциите на работната сила по браншове и региони“ на БСК и „Изграждане на система за прогнозиране на потребностите от работна сила с определени характеристики.“ на МТСП.

3. **Дискусии с участието на всички заинтересовани страни.** Комисията по европейските въпроси и контрол на европейските фондове, чрез Съвета за обществени консултации⁴ иницира дискусия на тема „Младежката перспектива за растеж на българския бизнес в Европа“, проведена на 3 април 2012 г. Акцентът беше поставен върху оптимизирането на връзката между образованието и бизнеса за намаляване на безработицата сред младите хора и създаване на растеж. В резултат от дискусията, бяха генерирани **14 препоръки**, които след приемането им от членовете на Съвета, бяха изпратени до отговорните за изпълнението им институции – МОМН, МТСП, Съветът на ректорите на висшите училища:

1. Създаване на единна информационна система за квалификацията и образованието на работната сила.
2. Проектиране и внедряване (с участието на работодателите по икономически сектори) на устойчива система за прогнозиране на потребностите от кадри с определена квалификация
3. Нормативно регламентиране на ролята на професионалните стандарти в разработването на държавните образователни изисквания (ДОИ).
4. Разработване и внедряване на национална програма за кариерно образование. Промяна на критериите за финансиране на образованието на база на крайната реализация.
5. Осъвременяване на раздела за квалификация на работната сила в Кодекса на труда и поднормативните актове.
6. Създаване на предпоставки пред младите за работа с гъвкаво работно време. Въвеждане на почасова заетост.
7. Организиране на форуми, на които млади хора с идеи да имат възможност да ги презентират пред бизнесмени.
8. Внедряване на Станфордския модел в българските висши училища: Преподаватели да препоръчват на работодатели идеи на техни студенти, на хора, които имат възможност да ги реализират
9. Задълбочаване на професионалната специализация в средните училища и провокиране интереса на младите към по-технически ориентирани специалности.
10. Навлизане на висшите училища в нови пазарни ниши в образователната сфера, като започнат да предлагат курсове за по-възрастни хора, за повишаване на тяхната професионална квалификация.
11. Промяна в механизмите на финансиране на университетите, за да се поощри пазарният подход не само при приемането на студентите, но и за отчитане на тяхната реализация.
12. Заздравяване връзката бизнес-образование, посредством създаване на „Магазини за наука“: Висшите училища да лансират списък на услуги и продукти, които

⁴ Съветът за обществени консултации към КЕКВЕФ е учреден през март 2010 г. и се състои от 60 членове, представители на широк кръг организации - работодателски, синдикални, неправителствени, академични, научно-изследователски и др. В този формат, Съветът създава условия за реализиране на конструктивен диалог между представителите на гражданското общество, изпълнителната и законодателната власт и същевременно оказва ценна подкрепа в дейността на Комисията.

могат да предоставят на конкурентен пазарен принцип на потенциални клиенти (частни или публични).

13. Насърчаване на публично-частното партньорство в сегмента 11-12 класове на професионалните гимназии.
14. Включване на потенциалните работодатели в учебния процес (съставяне и осъвременяване на учебните програми; предоставяне на задания за курсови работи и магистърски тези, съобразно нуждите на тяхната дейност). Присъствие на потенциалните работодатели като наблюдатели и рецензенти при провеждане на държавни изпити и защита на магистърски тези, с възможност за предлагане на срочни трудови договори на отличниците. Нова уредба на стажовете.

III. Становище на Комисията по европейските въпроси и контрол на европейските фондове

След като разгледа Съобщението на Европейската комисия до Европейския парламент, до Съвета, до Европейския икономически и социален комитет и до Комитета на регионите COM (2012) 173 - Към възстановяване и създаване на работни места, Комисията по европейските въпроси и контрол на европейските фондове, ще постави акцент върху младежката безработица, тъй като в дългосрочен план тя означава загуба на човешки капитал и създава препятствия пред растежа и социалната кохезия.

Младите хора в ЕС са намаляващ ресурс, чийто дял от 20% от населението през 2010г. се очаква до 2050 г. да спадне на 15%. Заедно с по-големите възможности, с които те разполагат днес в ЕС, младежите са изправени и пред сложни предизвикателства. Едно от тях е нивото на младежка заетост в страните-членки.

В България към месец май 2012 г. общата безработица достига 12,6%, а процентът на незаетите младежи (15 – 24 години) възлиза на 32,8%. В тази връзка, правителството адресира предизвикателствата на пазара на труда, чрез актуализирането на Национална програма за реформи, изготвянето на Националния план за действие по заетостта за 2012 г., който акцентира върху младежката заетост чрез инициативата „Работа за младите хора в България“. В допълнение, е приложен интегриран подход при използването на средствата от ЕС, с цел реализиране на реформите и повишаване на заетостта на младите хора в страната.

В тази връзка Българският парламент счита, че макар отговорността за безработицата да е на страните-членки, те могат да се възползват от по-тясно коопериране в рамките на ЕС, обменяйки практики и опит за „работещи примери“, които могат да бъдат приложими в отделните държави.

С оглед устойчивостта на решенията, които се вземат, КЕВКЕФ поставя акцент върху необходимостта от включването на младите хора, както и на всички заинтересовани страни в процесите на генериране на мерки и решения, свързани с младежката безработица. В тази връзка, в резултат на установената практика със създадения Съвет за обществени консултации към КЕВКЕФ, с участието на неправителствения сектор,

бизнеса и академичните среди, се проведе дискусия на тема „Младежката перспектива за растеж на българския бизнес в Европа“, на която бяха генерирани 14 препоръки за повишаване на заетостта сред младежите, изпратени до компетентните органи, отговорни за тяхното прилагане (част от Доклада на КЕВКЕФ, приложен към становището). Успоредно с това бе приет и Закон за младежта, който въвежда легални дефиниции, свързани с младежта, младежките организации, младежките дейности. Регламентират се и отговорностите и координацията между държавните органи, органите на местното самоуправление и представителите на младите хора, създават се правни основания за финансиране на младежки дейности, чрез национални и европейски програми и проекти.

Въз основа на гореизложеното, вземайки предвид Съобщението на ЕК до Европейския парламент, до Съвета, до Европейския икономически и социален комитет и до Комитета на регионите СОМ (2012) 173 - Към възстановяване и създаване на работни места, както и предприетите мерки на национално и европейско ниво, отчитайки препоръките на Съвета за обществени консултации (част от Доклада на КЕВКЕФ), КЕВКЕФ изразява следното становище за необходимостта от:

I. Адаптиране и адекватно използване на Европейските фондове и програми.

1. **Необходимост от използване на наличните ресурси по ЕСФ** относно мерки за преодоляване на младежката безработица, както и използването на интегриран подход между отделните програми и фондове на ЕС за постигане на видим и устойчив ефект;
2. **Необходимост от по-добра координация и хармонизация** между съществуващите хоризонтални програми и инициативи на ниво ЕС (*Младежта в движение, Младежта в действие, Прогрес, Програма „Учене през целия живот“ и секторните „Еразъм“, „Коменски“, „Грундвиг“, „Леонардо да Винчи“*) както и от провеждането на по-добра информационна кампания за различните финансови инструменти, налични за младите хора и спомагащи за тяхното развитие и интеграция на пазара на труда;
3. **Необходимост от поставяне на акцент в дебата за следващата Многогодишна финансова рамка 2014-2020** върху младите хора и тяхната реализация на трудовия пазар, акцент, който към момента липсва, а същевременно кореспондира на целите на Стратегия „Европа 2020“;
4. **Необходимост от използване на възможностите за финансов инженеринг с акцент върху мрежите от бизнес ангели и фондовете за рисков капитал**, с цел повишаване на младежката заетост, чрез насърчаване на предприемаческия дух сред младите хора. Пример в тази посока е Приоритетна ос 3 на ОП „Конкурентоспособност“.
5. **Необходимост от регионален начин на мислене** – препоръка многократно отправяна от КЕВКЕФ относно възможностите за изграждане на т.нар. центрове

на растеж – региони с потенциална икономическа значимост, в рамките на които да се създадат възможности за образование и последваща реализация, в зависимост от конкретната специфика на региона.

II. Провеждане на реформи

Изхождайки от разбирането, че младежката безработица не е частност от цикличността, а от структурирането на икономиката, КЕВКЕФ поставя акцент върху:

1. **Необходимостта от провеждане на реформи в средното и висшето образование**, които да спомогнат за реализацията на приоритетите, залегнали в стратегията „Европа 2020“, както и очакванията на пазара на труда.
2. **Необходимостта от повече „гъвкавост и сигурност“ (Flexicurity)** на трудовия пазар в ЕС, като мярка за излизане от кризата и преодоляване на безработицата основно сред младите хора.
3. **Необходимостта от силно партньорство** между публичните власти, висшите училища, студентите, работници и работодатели, при генериране на политиките за растеж и социална кохезия и реализирането на реформи.
4. **Необходимостта от оптимизиране на връзката образование - бизнес**, с цел реализиране на горепосочените реформи и адаптиране на нуждите на образованието към търсенето на пазара на труда и предлаганата заетост от страна на бизнеса. В тази връзка, би било от изключителна полза да се активизира т.нар. „триъгълник на познанието“ - връзката между висшето образование, научните изследвания и бизнеса, както и преодоляването на структурните проблеми на пазара на труда.
5. **Необходимостта от мултиплициране на клъстери**, с цел повишаване конкурентоспособността и растежа на регионите, при отчитане на тяхната специфика и прилежащите им ресурси – образователни, природни и икономически. Чрез тяхното обособяване, се дава възможност на младежите да се реализират в рамките на различни региони и така да допринесат за цялостното подобряване на техните икономически и бизнес показатели.

III. Стажове и Младежко предприемачество

Изхождайки от разбирането, че най-сигурният начин за преодоляване на безработицата е чрез създаване на работни места, КЕВКЕФ подчертава необходимостта от:

1. **Създаване на възможности за адаптиране на младите хора към новата среда на трудовия пазар.** КЕВКЕФ подкрепя т.нар. „Гаранция за младежта“, с която да се следи в срок от четири месеца след завършване на образованието си, младите хора да са постъпили на работа, да учат или да се (пре)квалифицират.

2. Провеждане на стажове като ценен инструмент за онагледяване на ситуация „печеля-печелиш” – давайки възможност, от една страна, за натрупване на професионален опит за завършили и завършващи студенти и от друга, за наличието на мотивирана, активна и креативна работна сила за работодателите.
3. Необходимост от мерки за: преодоляване на бюрократичната тежест и липсата на финансов ресурс за стартиране на бизнес идеи, както и недостатъчното познания от университета как младите да реагират и действат в бизнес среда;
4. Включване на предприемачеството в различни обучителни програми;
5. Необходимост от успешен преход от временна към постоянна заетост.

Въз основа на гореизложеното и в резултат на проведеното гласуване Докладът и становището към него бяха подкрепени единодушно от Комисията по европейските въпроси и контрол на европейските фондове.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА ПО
ЕВРОПЕЙСКИТЕ ВЪПРОСИ И
КОНТРОЛ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ФОНДОВЕ:**

МОНИКА ПАНАЙОТОВА

